

Q. K. 350, 15.

CXVII.

253

II f
473

14

ADSPIRANTE BENIGNO NUMINE
ET

Permittente Incluta Facultate
Philosophica

QVÆSTIONUM LOGICARUM

T P I A Δ A

Exercitii Academici loco

SUB PRÆSIDIO

DN. M. MICHAELIS Marggraffens

Crimmicia Misnici Alumni Elect.

Præceptoris perpetim devenerandi, Fautoris
atqve Amici omni honoris & amoris cultu
prosequendi

*Publicæ Φιλοσοφῶντων ἐξετάσεις
subjiciet*

ADAMUS Bierschneider / Naumburg

A. & Resp.

die 7. Aprilis M. DC. LXIX.

H. & L. C.

L I P S I Æ,

120

LITERIS CHRISTIANI MICHAELIS.

X 1862987

*Dr. M. Kellom, qui ad
veniat et, q. publicis est
nuper, approbat, rogatur.*

2538.
VIRIS MAGNIF. MAXIME REVER. AMPLISS. EXCELLENTISS.
PERREVER. CLARISS. ET DOCTISSIMIS.

DN. HIERONYMO KROMAYERO, S.S. Th. Doct. & Prof. Publ.
Prim. ejusdemq; ut & Nationis Misn. Seniori, Consistorii Eccles. Adfess.
Cathedr. Ingen. Misn. Canonico, Academiae Decemviro, Alumn.
Electo. Ephoro, Minor. Princip. Collegii Collegiato &c.
undiquaque Meritissimo.

DN. GEORGIO MOEBIO, S.S. Th. D. & Prof. Publ. Celeberr. &c.

DN. CASPARI LOESCHERO S. S. Th. Licentiato Dignissimo, Pa-
stori Sondershusæ Vigilantissimo, ibidemq; & Vicinarum Eccles. Su-
perintendenti, ac Consistorii Adfessori Primario &c.

DN. DA. FRIEDERICI, Pastori Meranensium Vigilantissimo, & E-
phorias Glauchensis Adjuncto Dignissimo.

DN. JACOBO CRELLIO, Diacono Schmöllæ, in Charissimâ Cha-
rissimi Patris mei Patriâ fidelissimo &c.

DN. CHRISTOPHORO Koffern / Pastori in Seubtendorff Benè-
Meritissimo.

DN. M. JOH. MICHAELI Werthern / S. S. Th. St. industriosissimo.

PATRONIS, EPHORO, PROMOTORIBUS, PRÆCEPTORIBUS,
FAUTORIBUS, PATRUELI, AMICIS.

SUMME COLENDIS ET AMANDIS

Sal. & Officia dicit & offert

M. MICHAEL Marggraff / Crimm. Misn. Alumn. Elector.

Q Vemadmodum Theologiam: Sic omnes Vos, Patroni, Fautores & Amici, amo & colo. Quæ
causæ, non jam prolixè narrò. Potissima est, quod augmentum in Theologiae studiò parti
Vestrum debeo; aliis verò de aliâ ratione jamdudum sum obstrictus. Quod Vestram Magni-
ficentiam, Eminentissime KROMAYERE, attinet, probè memini, me, præterquam, quod ab ore,
doctrinæ Theologicæ mel fundente, pendeam semper anhelus, non semel quoq; paternam prorsus
benevolentiam, mihi perspicuè satis exhibitam, animadvertere tenus hac potuisse. Id quod in Vestra
quoque Maximè-Rever. Amplitudine, MOEBI Excellentissime, collaudo. Nondum Vobis pro-
pterea gratum ut publicè manifestavi: Sic, ut jam declararem animum, non difficulter instimular.
Vestram verò Plur. Rev. Amplitudinem, LOESHERE Amplissime, quamobrem amem & colam,
facilè noverit, qui Præceptoris Eam, Numburgi olim, & Lipsiæ postea, quin immò Promotoris etiam
mihi amorem testatum fecisse noverit. Ut nos *Conterraneos* taceam, quales Vos veneror, *Friedericò*
ac *Crelli*, Per. Reverendi. Quamquam & aliud est, quod, ut amem Vos & colam, impellit. Nempe in
Te, *FRIEDERICI*, *reg. Dupla* insignis erga me: in Te verò, *CRELLI*, vinculum, non amicitiae qui-
dem, ex svavi studiorum commercio quondam contractæ, quali me Vobis, *KOFERE* & *WER-*
THERE, ô Mei, devinctum novi, sed illud, quò Patrueli Tibi sum combinatus. Tantæ causæ omnes,
sunt, ut facilè me compellere ad istam publicam amoris & cultus professionem potuerint. Ergò
permittite, vos ut amem & colam! Permittite, ut sic amorem & cultum vobis debitum profitear! Por-
rò amabo Vos & colam, confidens, & à Vobis imposterum me vicissim amatum iri. Ita valete! &
favete! Dab. Lipsiæ è Muséo d. 6. Aprilis, anno Chr. 1669.

Bono cum Deo!

PRÆLOQUIUM.

Quod (a) Cynosura est maria navigantibus, aut rem aliquam adprehendentibus manus: aut pugnaturis cum adversario (b) gladius, id Academiā esse videtur ingresso Logica. Maria sunt Academica studia, multis ob profundissimas Disciplinarum voragines non superatas feliciter, periculosa magis, quam commoda. Res omnium longè pulcherrima est, si humana spectes, Philosophia, seu Eruditio (c) non proletaria, per saxa per ignes fugientem possessorem fideliter secutura, & vel ideò digna, quam calidò quilibet indefessòq; sibi adquirat studiò. Adversarius non est unus, aut debilis, nec una illius aut leves minæ ac machinæ, sed multæ ac vehementes, quas eludere scitè hoc opus hic labor est, prorsus elidere laus præcipua. Quare & quisquis navigare feliciter,

Et cupit optatam cursu contingere metam * & portum, illustrem hanc Cynosuram (d), Logicam contuetur: Quisquis eruditionis auferre decus intendit, manum hanc, Logicam, adhibet: Quisquis pugnare fortiter ac superare cum laude adfectat adversarios, hunc sibi gladium, Logicam (e), parat. Intellego ipsum & ego hætenus. Quapropter, vectore Deo, Academiæ hujus ingressus altum, & ad portum studiorum felicem tendens, in oculis quoq; hanc Cynosuram fero, & manum, quâ valeam adprehendere, quam debeo, Philosophiam, & gladium, quò fugare, quos volo adversarios, adscisco. Ut autem & inter eos, quorum id scire omninò interest, hæc studiorum meorum constet ratio, Quæstiones nonnullas Logicas elaborare, & in præsentî hæc ventilaturis proponere visum est Disputatione. Deus institutum feliciter!

(a) Sidus est in regione Septentrionali prope Polum conspicuum, cuius ultima stella inde quoque nomen est sortita, ut communiter Stella Polaris vocetur. Aliàs Ursa minor, Der kleine Beer / & à rusticis communiter, Der kleine Himmels-Wagen / in respectu ad Ursam Majorem, quæ Helice dicitur, Der große Beer oder der große Himmels-Wagen, quod ferè urse aut currus speciem præ se ferat, nominari consuevit. Dirigunt a. ad conspectum illius navigantes cursum, & Sidonii maximè, quod ex Ovidii Libro de Trist. El. patet: Dicit enim ibi:

Esse duos arctos, quarum Cynosura rotatur
Sidoniis, Elicem Graja carina notat.

Vid. Calepin. in voce Cynof. p. 116

(b) Scil. manus & gladius rationem instrumenti habent valdè necessariū. Manu enim adprehendimus feliciter: gladio pugnamus intrepide.

(c) Un-

(c) Unde legimus apud *Laert.* ista: Eruditio juvenibus sobrietatem, senibus solatium, pauperibus divitias, divitibus ornamentum adfert. Quod intelligens Socrates, oraculi voce sapientissimus judicatus, dixit, pulcherrimum in terris animal esse excultum doctrina hominem, quem, si corpore quoque sanus sit, felicem judicavit Thales. Vid. Neuhuf. Floril. Philol. p. 259.

* Horat. Art. Poët. p. 282.

(d) Similitudinem hanc advertit etiam Laurembergius. Unde Logicam suam inscripsit Cynosuram bonæ mentis.

(e) Quod enim Lipsius in Cent. 1. ad Belg. Epist. 39. de Literis in communi affirmat, quod scilicet Literas summum solatium & utilissimum instrumentum censere liceat humanæ vitæ: Id quoque de Logica nostra non veremur adferere.

Quæstio 1. Unde dicatur Logica?

§. 1.

Utilem aliquis inutilemque hanc forte adpellet Quæstionem, quod vel Tironibus liqueat, unde dicatur Logica. Sed temperet ille sibi, & aliquid nos dicturos audire dignetur.

§. 2. (a) Dicimus, non esse futilem, (1) cum à præstantissimis Logicis (2) nec eodem tamen modo videamus evolutam.

Quod enim dignum arbitrantur illi, non tantum proponere aliis, sed & in eodem proponendo & tempus, quod nihil est pretiosius, & chartam consumere, non facile dixerit aliquis, nisi qui ipse nihil, quam futilia loqui & facere aliàs solet, futile.

§. 3. (1) Logicos quod concernit, qui ad hanc quæstionem in suis libellis respondent, non numerabo hac vice. Tantum dicam, eos vel Antiquiores esse, vel Recentiores.

§. 4. Inter Antiquiores, cum alias non occurrat mihi, (f) Augustinum, Episcopum Hipponensem, primò locò nomino: Post eum (g) Thomam Aquinatem, & alios (h)

(f) lib. 8. quæstion. quæst. 63. Floruit enim circa annum Christi 420. cujus anni ipse meminit in Epist. ad Isichium. Vid. Bellarm. in de Scriptor. Eccles. p. 121. Logicum autem fuisse, & præstantissimum quidem, ex tot disputationibus & libris, in quibus fortissimè pugnavit contra Manichæos, Donatistas, Anthropomorphitas, Helvidianos & Pelagium, patet. Vid. Alsted. Thes. Chron. p. 452. Taceo & Dialecticam scripsisse, & Categorias decem, quæ Tom. I. Operum continentur. Vid. Bellarm. cit. loc. p. 122.

(g) Vixit ille seculo 13. post Christum natum ab anno 24 ad 74.

(h) Vid. Calagurrit. in Log. Tr. 1. disp. 1. cap. 1. n. 1. p. 25.

§. 5. Recentiores plures sunt, quam ut enumerem. Plerosque enim

enim omnes, qui aut Logica Præcepta brevía, aut Commentaria Logica prolíxa emisere in publicum, respondisse videre potes.

§. 6. Sed (2) non unò tamèn eòdemq; modò singulos. Quidam enim à nomine λόγος; quidam verò à verbo λογίζεσθαι Logicam derivatam adserunt.

§. 7. Qui à nomine λόγος deducunt, eorum id alii de sermone aut oratione externa; alii de ratione; alii de ratiocinatione sive discursu & argumento sive argumentatione; alii deniq; de oratione externa & interna simul intelligendum statuunt.

§. 8. Ut adeo λόγον (i) distingvant communiter in προσωφορμὸν sive τὸν ἔξω, quem orationem alii, alii sermonem aut sermocinationem interpretantur; & ἐνδιάθετον, sive τὸν ἔσω, qui vel ratio & intellectus ipse est, vel rationis & intellectus operatio, conceptus & discursus, aliis λόγος συλλογιστικὸς sive ratiocinatio dictus.

(i) Vid. Aristot. 1. post. cap. 10. p. 402. Comptonus in disp. Log. 1. sect. 2. n. p. 29. Advertendum, inquit, sermonem, qui Græcè λόγος dicitur, esse duplicem, internum, quo nobis loquimur, externum, quo aliis. Internus aliud nihil est, quam ipsi intellectus nostri actus; his quippe nobiscum discurremus, his nobis loquendo discimus, dum unam veritatem post aliam indagamus. Externus homini à natura concessus est, ut curæ animal, ut ajunt, sociabile sit, animi sui sensa & conceptus aliis communicare possit. Vid. quoque Reckleb. in χειρομαθεία Logica pag. 1. Jacob. Martini Instit. Log. præm. pag. 2. Heerboord disp. de rationibus Entium pag. 361. Sic distinguit quoque Nic. Hunnius in Canon. Log. pag. 1. ita tamèn, ut duas alias adhuc acceptiones vocabuli λόγος annotet, quas tamen ad Aristotelis aliorumque divisionem non inepte fortasse referre licet.

§. 9. Inter illos, qui de oratione externa exponunt, est (k) Augustin. Hunnæus, cui adstipulatus videtur (l) Fr. Murcia, aliq; quorum argumenta in (m) Hippio ventilata videre, si libet, potes.

(k) Ad quæstionem enim, quâ quærit: Unde dicitur Logica? Respondet: Nomen Logices ἀπὸ τοῦ λόγος, hoc est, à sermone dicitur, quod ad artificiosum & subtile orationis genus, quò docti in suis dissertationibus ad aliquid probandum vel refutandum uti solent, viam parat atque patefaciat. Dialect. præm. pag. 12.

(l) In præm. disp. & quæst. pro Dialect. Introduct. pag. 1. sic ait: Logica seu Dialectica (si nominis Etymologiam spectes) dicitur à verbo Græco, λόγος, quod idem est, quod sermo. In quibus verbis per sermonem eum intelligere sermonem externum, non fortè obscure probari exinde posse videtur, quod Dialecticam, ceu antiquitus Logica fuerit nuncupata, duorum λόγος & sermonem interpretatur, addita ratione, quod doceat duos ad invicem disputare & discurrere de re sibi proposita, quod sine externo sermone fieri non posse, tam verum est, ut probatione non egeat

(m) In problem. Log. V. pag. 24. seqq.

§. 10. Verùm ut non tolerabilis est opinio ista, eò, quod minus pro Logica, quam par est, videatur dictum; Ita ab ea abeunt (n) illi, qui λόγον, quatenus *rationem* significat, nomen dedisse Logicæ malunt, simulq; *rationem* addunt notissimam, quod ea *rationem* si-
ve intellectum informet ac perficiat.

(n) In eorum numero sunt non pauci. *Logica*, inquit *Magnificus ac Maximè Rever. Dn. Mitternachijs, Patronus ac Promotor summopere venerandus*, in perspicuis notis, quas olim ad Medullam Manualis Logici Scharffiani in Gymnasio Rutheno-Gerano dictavit in calamus, ἀπὸ τῆς λόγῃς, h. e. à *ratione* plerisque dici videtur, eo quod λόγον h. e. *rationem* nostram informet, erudiat, ac moderetur, ne à veritate investiganda aberret, & in errorum præcipitia abripiatur. Ita videtur Stierio in Tab. Log. præem. ubi ait: *Logica* dicitur ἀπὸ τῆς λόγῃς scil. ἐν λόγῃς, à *ratione*, quam informat ac perficit. Ita videtur etiam Petro Laurenbergio in Cynos. bonæ mentis pag. 233. ubi hæc habet verba: *Apellata est Logica ἀπὸ τῆς λόγῃς à ratione*, quam dirigit ac informat. Qui idem postquam distinxit λόγον in externum, quem orationem appellat, & internum, quem *rationem* vel intellectum indigitat, addit: *Posterior hæc acceptio* (quæ scil. λόγος *rationem* vel intellectum notat) *Logicæ nomen dedit*. Ita quoque videtur Jacobo Martini, Philosopho accuratissimo in discuss. Ramist. lib. 1. cap. 1. p. 30. seq. Disputans enim, constare firmissimâ demonstratione, in Organo nusquam *Dialecticam* pro tota *Logica* accipi; commodè autem totam *rationandi* artem *Logicam* dici, Etymologiam testem citat dum ait: *Derivatur enim* (*Logica*) à voce λόγῃς, quæ *rationem* significat, quam *Ars* hæc informat. De quo tamen Viro, an hæc illius sententia fuerit, ut *ratione* adsertâ negaret orationem, non immeritò dubitamus. Quia id de causâ, manifestabimus in Notis ad §. 12. seq.

§. 11. Sed contradicit his (o) Matthias Flacius (p) Bartholinus, (q) Scharffius (r) alii.

(o) Quando ait in opere Log. lib. 1. cap. 7. p. 12. Nomen *Logicæ* ἀπὸ λόγῃς h. e. argumento, vel argumentatione, non autem ab oratione formatur. Est enim *Logica* Disciplina bene *rationandi*.

(p) In præceptis Log. Peripat. p. 1. *Logica* dicitur ἀπὸ τῆς λόγῃς, à *ratione* seu discursu à noto ad ignotum.

(q) In Manual. Log. Procem. p. 1. λογικὴ dicitur ἀπὸ τῆς λόγῃς, à *ratione* seu *rationatione*.

(r) Calagurritanus quoque adseruisse videtur idem, *Logicam* scil. ἀπὸ τῆς λόγῃς h. e. ab argumentatione dici, cum in Log. Tract. 1. disp. 1. cap. 1. n. 2. p. 26. ait: *Logica* in eum finem inventa est, ut nostrum intellectum instruat & illi methodum intelligendi tradat. Cum enim, addit, intellectus noster congenitam sibi rerum cognitionem non habeat, & rerum ignorantiam perfecte vincere non possit, *Logica* fuit necessaria, ut sine periculo toties errandi intellectus procederet, & suas operationes in veritatis cognitionem dirigeret.

§. 12. Non

§. 12. Non placet hæc derivatio aliis. Unde (s) sunt, quæ accuratius arbitrantur Logicam tam ab Interno, quam Externo quoque appellari λόγῳ. Ita tamen, ut ἀπὸ τῆς λόγῳ ἐνδιαφέτης, sive à Mentali primò, principaliter ac propriè, à reliquis verò, ἀπὸ τῆς ποροφορικῆς scil. & συλλογιστικῆς λόγῳ, secundariò minusq; propriè statuatur deducta. Quæ sententia nec nobis displicere potest.

(s) Sic Magnificus Dn. Joh. Adam Schertzerus, S. S. Th. D. Facult. Theol. p. t. Decanus, Patronus, Promotor ac Præceptor ad cineres amandus in Breviario Eustach. p. 1. Derivatur (Logica) ἀπὸ τῆς λόγῳ, in rationis potiùs, quam orationis significatu. Oratio enim (α) absq; ratione nulla, & (β) propter rationem omnis instituitur. Quæ verba gemellum prorsus Jacobi Martini verbis sensum habent; Utrumq; dicentis (λόγον) & illum quidem (τὸν ἐν τῇ ψυχῇ seu Mentalem & internum) ceu præstantissimum maximè informat Ars ea, quam modò explicandam sumimus, indeq; Logicæ nomen sibi ferè soli vindicavit, ut ratiocinandi facultatem significet. Quamobrem & illa huc tanquam sententiam nostram corroborantia ponimus, etsi fortasse videri nobis ab eopse Autore in Discuss. Ramist. Lib. 1. supra cit. §. 9. cit. correctâ possent. Poterat enim putare aliquis priori huic sententiæ illam posteriorem §. 9. citatam esse oppositam, idq; exinde, quod Institutiones Logicas anno 1610. Discussiones verò Ramisticas anno 1623. videamus impressas. Sed benè se habet. Et rationem & orationem intellexisse Logicum illum accuratissimum, evidētissimè legimus in Discuss. Ramist. lib. 2. cap. 9. Quæst. 4. p. 891. ubi ait: Logica igitur primariò Rationem, secundariò orationem informat. Atq; si vel omninò interim autoritate hujus tanti Philosophi destituermur, non aliorum tamen ad defendendam sententiam istam subsidio pariter destituermur. Succurrit *Stablius* solidissimus, idemq; quod Magnif. Dn. D. Schertzerus, nunquam sine nostræ spei solatio nominandus statuit, statuendum à nobis svadet verbis, quæ tanquam notatu digna adscribimus: *Logica dicitur, ait, ἀπὸ τῆς λόγῳ, quæ vox cum & rationem significet & orationem, à λόγῳ, quatenus rationem significat, Logicam derivari & cum ratione primariò, cum oratione autem non nisi quatenus ejus signum est, negotium ipsi esse volunt.* Quod ipsum & ante eum adseruit *Vogelius* in Epitome Organi Aristot. Th. VI. p. 11. addens, quod *oratio comes rationis sit, ejusq; velut interpret & Symbolum.* Cui pollicem quoque pressit Excellentissimus *Schwenkius* S. S. Th. Licentiarus, olim Academ. hujus Prof. Publicus Meritissimus, jam Pastor Lüneburgi Primarius in Proœm. Schol. 2. Vide præterea *Nic. Hunnium* in Canon. Log. proœm. p. 2. §. 3. Eleganti ad rem, & quæ ingenium accurati Philosophi æstimabile satis prodit, distinctione utitur *Hippius* Problem. Log. V. pag. 29. quam non tædebit adposuisse. Ait autem: *Si per orationem nuda intelligatur oratio Grammatica, quæ congrua est, nec respicit veritatem, falsa est* (opinio, Logicam ἀπὸ τῆς λόγῳ, ab oratione dici, adserens)

ferens) quia Logica veritatem sibi propositam habet, non congruitatem sermonis, quemadmodum Grammaticus. Sed si intelligatur oratio Logica, quae quidem verbis fit & ore, respectum tamen habet ad ea, quae sunt in mente vera vel falsa, tolerari potest, & convenit cum (ea) opinione, in qua dicitur, quod, ratione PRINCIPII, quaedam Logica sit ratio, i. e. efformet in ratione sua effecta, quibus ratio ipsa in veritatis cognitione seu inquisitione gubernatur & regitur; sed ratione OFFICII ET FINIS (sit) orationis, quia tunc Syllogismus dicitur adsequi suum finem, si ipsum proferimus. Tunc enim judicari potest, an sit verus vel falsus. Hinc dicitur, quod vocabula sint symbola τῶν ἐν τῇ ψυχῇ. Atque hoc sensu, (ratione nimirum officii atque finis, quorum illud defungitur argumentando ex probabilibus & communibus principiis, hunc vero adsequitur Syllogismum proferendo) accepta ἡ λογικὴ adpellationem habet & ἀπὸ τῆς λόγῳ προφορικῆς i. e. ab oratione vel sermone externo, qui inter eos, qui probabiliter disputant, observatur, inquit non sine amore & laude nominandus iterum Magnif. & Maximè Rey. Dn. Mitternachtius, Serenissimo Duci Mauritio à Concionibus Aulicis Primariis & Confessionibus sacris & Superintendens Generalis, Patronus Exquisitissimus, in citatis supra Notis ad Medullam suam Manualis Log. Scharffiani.

§. 13. Atque haec de iis, qui Logicam à nomine λόγῳ, sed diversimodè tamen accepto, derivatam adopinantur, sufficiant.

§. 14. Restat ut paucis etiam videamus, cui à verbo λογίζεσθαι Logicam derivare placuerit. Is est, quem non semel jam nominavimus, celeberrimi nominis Philosophus & Theologus (†) D. Jac. Martini. Probaturus enim contra Ramum, Logicam universam rationis Disciplinam designare, hoc utitur medio: λογικὴ enim à λογίζεσθαι, quod ratiocinari est, derivatur, quandoquidem Logica rationem informat, ut in omni materia, sive ea sit vera, sive ficta, sive necessaria, sive probabilis, & demonstrando & disputando & conferendo verum à falso discernere possimus.

(†) Discuss. Ramist. lib. 1. cap. 1. Quaest. 3. p. 22.

§. 15. Scilicet non tam primam vocabuli originem, quam officium ipsius Logicae, prout verba dilucidè satis probant, intuitus est. Aliàs utique videri posset ex primis vocabulum incunabulis non protulisse, quod Philosophus tamen (u) debebat.

(u) Sic enim Aristot. lib. 2. Top. cap. 6. t. 2. Edit. Pacianæ p. 570. ἐτι τὸ ἐπιχειρεῖν μεταφίρηντα τῆς ἰστορίας ἐστὶ τὸν λόγον i. e. ut vertit Pacius: Insuper oportet argumentari translato nomine ad notationem. Vid. etiam Kekerm. System. Log. Lib. 1. Sect. poster. cap. 1. p. m. 206. seqq.

§. 16. Ex his ergo patet, non futilem, ut videbatur, esse hanc

Quæ-

stionem, quippe in qua tantæ occurrunt dissensiones, quas novisse me posse, imò etiam fortasse debere existimavi.

§. 16. (β) Utilem autem esse, si non *πρὸς τὰ ἀλφίτα*, ut plerumq; aut idiotis, aut Sciolis hæc & istiusmodi videntur, tamen ad cognoscendam ipsius Logicæ naturam imò vel ad exercendum etiam ingenium, facile cuiq;, qui Logicam & exercitium Logicum amat, patet.

Quæstio II. An Logica sit pars Philosophiæ?

§. I.

Valde agitur hæc quæstio, inter eos cum primis, qui Academica studia non negligenter excolere student, eoq; ut solidam aliquando eruditionem adquirant, Philosophiâ, muliere (a) formosissima, comite ire occipiunt.

(a) Describitur ejus mirabilis pulchritudo à Boëthio Lib. I. Consol. Philos. Prof. I. pag. 5. seq.

§. 2. Inter quos cum & ego me esse nôrim, nec alienam fore à me Quæstionem hanc adopinor.

§. 3. Prius autem, quàm ad hanc respondeo Quæstionem, quid sentiam, vocabula (b) discutienda omninò sunt.

(b) Præcipit nobis id Philosophus I. Post. c. I. *πρὸς τὸ ἀρθῶς*, inqviens, *διδάσκειν δὲ πρῶτον ἐξετάζειν τὰ ὀνόματα*, h. e. ad benè docendum oportet primum excutere vocabula. Quod alii quoque Philosophi monent. Scaliger præterquam, quod sedulò & non semel inculcet Exercit. I. sect. I. & Exerc. 359. sect. I. rationem etiam addit Exerc. I. sect. I. istam: Oportet prius vocis usum cognoscere, à quo sæpenumero provehimur in rei percepti onem, Vid. Sagittarii Axiom. Log. Centur. IV. Decur. IV. Axiom. IX. p. 363.

§. 4. Ambigua enim sunt, & propterea suo modo (c) obscura.

(c) Omnis vox ambigua suo modo obscura est, inquit Kekerm. Syst. Log. lib. I. cap. I. p. 210. Docuit illud Philosophus quoque I. Top. cap. ult. 6. Top. c. 2. & alibi. Hinc idem Kekerm. c. I. p. 121. Canonem illum habet: Distinctio vocis ambiguae primum sit in omni rerum consideratione.

§. 5. Quapropter primo omnium, quod post Aristotelem etiam Cicero, Boëtius atq; alii seriò atq; frequenter inculcant, de vocis significatione cogitationem suscipio, & ne, si negligam, inde in miros tandem Labyrinthos me devenire sit necessum, (d) distinguo.

(d) Vid. Kekerm. System. Log. Sect. Post. Lib. I. cap. I. p. 211. seq. Ut adeò vera sit admonitio Galeni Lib. I. de Temp. c. I. *Sine distinctione vocis ambiguae velle ad rei considerationem venire, est velle tempus perdere*, Falsa autem & absurda

atem ser-
que qui-
vera vel
quod, &
sua effe-
res regi-
allogismus
i potest
rân cu rñ
orum illò
nunc verò
habet &
er eos, qui
noninan-
imo Duci
& Superin-
Medullam

sed di-
t.

λογισμῶν
ominavi-
D. Jac.
niversam
enim à
Logica
e ficta, si-
o & con-

quam of-
uitus est.
non pro-

τὸ ἐπιχε-
per oportet
ystem. Log.

esse hanc
Quæ-

da sententia illius Logici, cujus mentionem iniecit Kekerm. d. l. p. 212. qui *ridiculum esse*, ait, *illud præceptum Logicorum, ut prius vox & ambigua distinguatur, quam res definiatur.* Cui rectè respondet Kekerm. simili, quod à viatore, in bivio constituto desumptum est. Ut enim is rectà via procedere non potest, nisi prius, quæ recta, constet: Ita qui benè distinguit, benè docet, juxta *πολυθρηνησόμενοι.*

§. 6. Dico autem, ut ὅσπερ ἐν πρῶτῳ θεωρήσειν consideremus, (1) Philosophiæ, (2) Partis, & (3) Logicæ vocabulum esse ἐκ τῶν πολλῶν λεγομένων.

§. 7. Et (1) *Philosophiam* quidem quod attinet, sumitur ea vel (e) communissimè, vel (f) communiter, vel specialiter & strictè.

(e) Sic accipi apud *Politianum* & alios, qui huc etiam Logicas artes & mechanicas referunt, dicit *Vogel* in Prolegom. Epit. Org. Aristot. Axiom. IV. p. 3.

(f) *Liberales artes omnes* (recensitas vide apud *Lauremberg* in Pædia Philos. p. 6.) unico *Philosophiæ* & communi nomine comprehenduntur. Omnes enim artes, quæ ad humanitatem pertinent, habent commune quoddam vinculum, & quasi cognatione quadam inter se continentur. Inquit *Thom. Freigius* in Ciceroniano Lib. III. de Philos. p. m. 95. Quod *Celeberrimus* etiam *Thomasius* noster in *Schediasm. Histor.* §. 1. suo calculo adprobat: *Certum est*, inquit, *Philosophiæ vocabulum sic extendi, ut præter Disciplinas principales, quæ solent in Theoreticam Partem & Practicam dividi, comprehendat etiam Instrumentales.* Unde & dividitur secundum nonnullos, quos etiam *Wildenbergius* in *Phys. Aristot.* p. 119. seq. sequitur, trifariam. Verba ejus sunt: *Philosophiam trifariam dividi, apud universæ Philosophiæ Professores in comperto est. Quarum una partium Rationalis, alio nomine Logica, adpellatur, quorsum pertinet Logica strictè accepta, Grammatica & Rhetorica. Altera Naturalis, cujus partes Mathematica, Physica & Metaphysica: Tertia: Moralis.* Quam tamen divisionem, auctore *Simplicio*, alii contrahunt, *Philosophiam bifariam* dividentes, in *Theoricam & Practicam*; sic tamen ut *Theoricam* rursus dividant in *Realem*, de rebus veris, & *Rationalem*, de rebus per rationem inventis, & in solo intellectu existentibus, agentem. Ut ita vel hoc quoque modò ad *Philosophiam Logicam* referatur. Sic tres *Philosophiæ partes* constituit etiam *Plutarchus* Lib. I. de placitis. φυσικὴν, ἠθικὴν, λογικὴν. Vid. *Wovver. Polymath.* cap. xx. p. 243. Atque ea communis sententia Stoicorum est, dicente *Hippio* Probl. Log. II. & III. p. 7, 11. Vid. etiam *Jac. Martini* Exercit. Metaph. Theor. II. p. 11.

(g) Sic accipitur, quando communiter dividitur in *Theoreticam & Practicam*, esse jusis *Disciplinis Instrumentalibus*, quas inter est *Logica*. Vid. iterum *Hippium* c. l. p. 11. & *Martini* p. 12. Quæ divisio quoad rem, non verò quoad nomen, *Philosophi* quoque est, ut ex 2. *Metaph. I.* ubi discrimen facit inter *Dialecticam & Philosophiam*. Nec uspiam reperitur *Philosophia* in tres partes divisa.

§. 8. (2) *Pars* autem vel *Essentialis* est, vel *Integralis*. *Essentialis* est, quæ ut totum constituit, sic nunquam à toto ut totum maneat, se-

at, separari potest. Integralis verò, quã ad reliquas partes adso-
ciatã, totum aliquod integratur. (b)

(b) Vid. Jac. Martini Exerc. Metaph. VII. Lib. I. Theor. V. & VI. p. 270. seqq.
Stahl. Tab. Metaph. XIX. p. 23. & in Discursu p. 80.

§. 9. Deniq; (3) *Logicam* quod concernit, dupliciter pariter
accipitur. Vel *generaliter*, quomodo includit *Logicam* speciali-
ter dictam, *Grammaticam* & *Rhetoricam*? Vel *specialiter* & strictè,
prout eam tantum disciplinam notat, de qua jam instituitur quæstio.

(i) Vide §. 7. anteced. & Wovver. Polym. cap. III. p. 30. qui ait: *Logica* Aristo-
teli ἡ πᾶσα τέχνη θεωρητική. Ea est triplex: *Grammatica*, *Dialectica*, *Rhetori-*
ca. Vid. etiam Cicer. Lib. V. de Finibus §. 9. p. 142. Edit. Gothofredi.

§. 10. Verba itaq; (l) compendifacio, atq; respondeo: *Logi-*
ca sive *generaliter*, sive *specialiter* accipiatur, est *pars integralis* (m) *Phi-*
losophiæ communissimè & *communiter* consideratæ (n). Non item, si
Philosophia capiatur *strictè*, quatenus partes *Theoreticam* atq; *Pra-*
cticam agnoscit.

(l) Vide argumenta pro & contra adferri solita apud Hippium l. c. p. 7. seqq.

(m) Manet enim interim *Philosophiæ* essentia, etiamsi *Logica* non adsit. Siquidem
non est impossibile, esse *Philosophum*, præcisã cognitione *Logices*. Intellego au-
tem *Logicam*, quatenus pars est *Philosophiæ*, & *Artificialis*, non quatenus innata
quædam & *Naturalis* facultas in intellectu hominis est, sine qua tantum abest,
ut *Philosophus* dici, ut ne cognoscere quidquam, scientificè quidem possit. Vid.
Calagurrit. Log. Tr. I. Disp. 3. cap. 2. n. 10. p. 52. Sic posse *Logicam* esse sine
reliqua *Philosophiã*, apparet ex eo, quod sint, qui *Logicam* quidem, non interim
Philosophiam contradistinctam *Logicæ* probè intelligant.

(n) Vide Scheibler. in Introduct. Log. cap. I. Quæst. 2. de Defin. Log. p. 54. seq.

Quæstio III. An *Logica* sit instrumentum?

§. I. Satis etiam hæc ventilatur quæstio inter *Logicos*, quorum sunt,
qui negant (o), sunt qui affirmant. (p)

(o) Inter eos, qui negant, *Stablius* quoque militat in Notis ad *Dialect.* Horneji p. 6.
Non (ergo) inqviens, potest ipsa dici habitus instrumentalis aut organon res-
pectu *Disciplinarum* aliarum. Examinauit enim antea *Zabarellæ* sententiam, qua
Instrumentum id esse definierat, *cujus cum propter aliud sit, tanquam propter,*
finem, ea tantum sit natura, ut ad illum finem adsequendum utile sit; dixitque,
ad naturam habitus Instrumentalis non satis esse, esse propter alium; sed requiri,
ut ipsi præscribatur, ac ut ita loquamur, procedendi modus ponatur ab eo, cu-
jus respectu habitus Instrumentalis dicitur, uti e. g. patet ex arte Pharmacev-
tica, cui præscribit, & modum parandi medicamentum ponit Medicina. Sic negat
quoque Scheibl. Introduct. Log. cap. I. Part. I. Operis Log. p. 52. seq.

(p) Hos inter priori locò meritò numerandus est *Magnif. Mitternachtsius* in notis
cit. Explicat enim verba *Definitionis Logicæ* in *Medulla sua* datæ ita: *Habitus*
instru-

OK
117
473

instrumentalis i. e. ejusmodi habitus, qui docet fabricare, vel formare quaedam quasi instrumenta, quibus in veritatis inquisitione uti feliciter possimus. Logica enim docet v. g. formare propositiones, Syllogismos, definitiones, distinctiones, &c. quae omnia sunt instrumenta indagandae veritatis. Et hoc sensu Logica recte adpellatur habitus instrumentalis. Sic eorum etiam partes valentibus rationibus defendit Plur. Rev. & Excell. Dn. Valent. Alberti, S. S. Th. Lic. & Prof. Publ. Celeberr. Praeceptor dilectissimus, in Lect. Publ. de Usu Logicae inter alia §. 3. cap. 1. accuratè Stablii rationes examinans. Non moleste feret, si verba ejusd. hic adscripserimus. Ea autem sic habent: Sed haec (scil. Stablii) ratio parum valet. Respondeo enim (1) indirectè aut per instantiam. Si enim ob hanc rationem Logica non esset habitus instrumentalis, sequeretur, quod Grammatica & Rhetorica etiam desinerent esse Discipline Instrumentales, quibus in doctrinis suis nulla disciplinarum & facultatum praescribit. (2) Directè per distinctionem modi praescribendi. Praescriptio enim illa versatur circa rem alterius, vel circa propriam. Si circa rem alterius, tunc concedo superioritatem praescribentis: Si circa propriam, nego. Adplico, Logica (uti & Grammatica & Rhetorica) praescribit quidem reliquis disciplinis, sed nihil aliud quam usum doctrinarum suarum, adeoque rei propriae. Et per hanc praescriptionem differt quidem ab instrumentis vulgaribus, v. g. malleo, serra &c. quae praescribere nequeunt; haud tamen desinit esse habitus Instrumentalis, isque Intellectualis, qui prout habitus intellectualis est, praescribere potest. Atque ut hoc melius intelligatur notandum est, quod talis praescriptio nihil sit aliud, quam doctrina usus sui, citra quam his non datur. Prout igitur haec doctrina in habitus Instrumentales cadit, praescribere quidem suo modo possunt dici, sed haec praescriptio non tollit Conditionem Instrumentalem. Ob hanc aliasque rationes Logica inter habitus instrumentales pro eximio aliquo haberi potest. Haecenus Excell. Dn. Professor Alberti. Vide etiam Neld. in Pract. Log. P. I. p. 7. seq. Reckleb. c. 1. p. 3. Dn. Lic. Schvvenkius in Procem. de Nat. & Constit. Log. Scol. 2. §. 2.

§. 2. Accedimus nos ad adfirmantium castra, sic tamen ut dicamus, instrumentum esse non tam Philosophiae ipsius, quam (1) ratione intellectus, effectivè considerati, quatenus ab eo usurpatur, (2) ratione objecti, circa quod versatur, & (3) ratione finis, cujus adipiscendi gratiâ adhibetur (r)

(q) Logicam intellectus instrumentum esse concedam, inquit Magnif. Dn. D. Scerzery S. S. Th. Prof. P. & Facult. Theol. p. t. Decanus in Brev. Eustach. Quaest. I. p. 3. quae sunt omnes habitus intellectuales.

(r) Vide verba Magnif. Dn. Mitternachtii jam modo posita, in quibus tum ratione Objecti, tum Finis quoque instrumentum dici Logicam posse deprehendes. Cui junge Plur. Rev. Dn. Lic. Schvvenk. c. 1. J. Martini in Discuss. Ramist. c. 1. Quaest. 6. p. 49. & Lib. 2. Exerc. 9. Th. 3 p. 1068. seqq. August. Hunnæum in Procem. Log. p. 14. Nic. Hunnium in Procem. Canon. Log. p. 17. aliosque.

§. 3. Reliqua chartae spatio deficiente differimus in conflictum Quorsum Benevolum Lectorem humanissimè invitamus.

F I N I S.

1077

me

2530

VIRIS MAG

DN. HIERO
Prim. ejusde
Cathedr
Elec

DN. GEOR

DN. CASPA
stori Sond

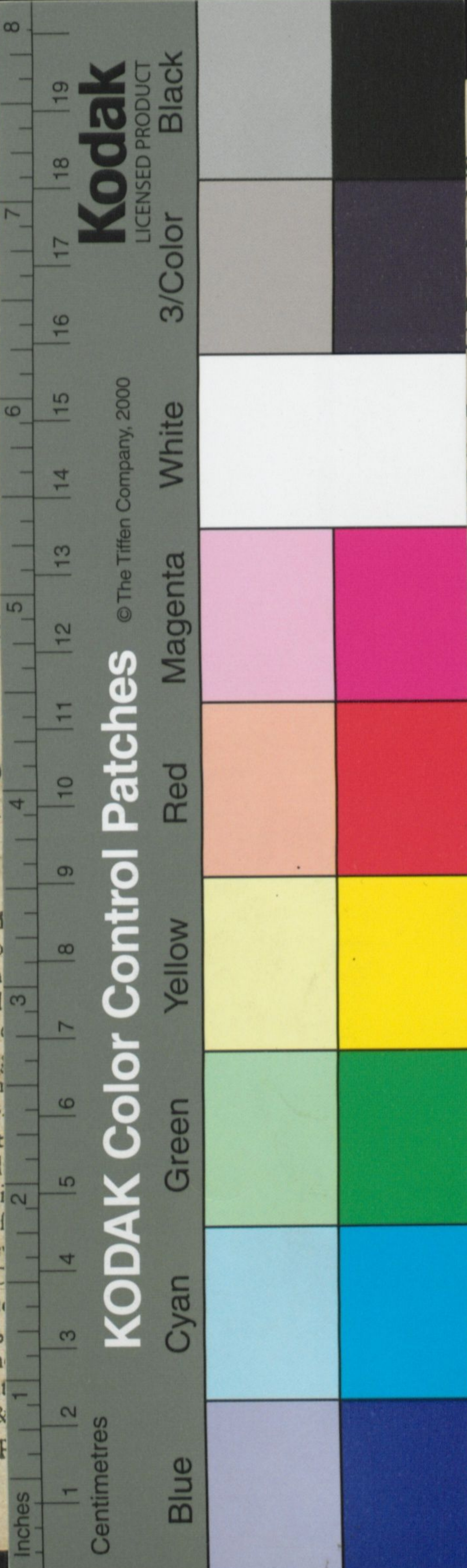
DN. DA. F

DN. JACOB

DN. CHRIS

DN. M. JO
PATRONI

M
Q Vemadmo
causæ, non
Vestrum d
ficentiam, Emin
doctrinæ Theolog
benevolentiam, n
quoque Maximè
pterea gratum ut
Vestram verò Pl
facile noverit, qv
mihi amorem tel
ac *Crelli*, Per Re
Te, FRIDERIC
dem, ex svavi stu
THERE, ô Mei,
sunt, ut facile m
permittite, vos ut
rò amabo Vos &
favete! Dab, Lip

SS. EXCELLENTISS.
TISSIMIS.

Doct. & Prof. Publ.
nistorii Eccles. Adfess.
ecemviro, Alumn.
Collegiato &c.

of. Publ. Celeberr. &c.
tiato Dignissimo, Pa
Vicinarum Eccles. Su
imario &c.

Vigilantissimo, & E
nissimo.
e, in Charissimâ Cha
mo &c.

Seubtendorff Benè.

h. St. industriosissimo.
PRÆCEPTORIBUS,
CIS.
INDIS

lumn. Elector.
res & Amici, amo & colo. Qvæ
um in Theologiæ studiò parti
trictus. Qvod Vestram Magni
me, præterquam, qvod ab ore,
semel quoq; paternam prorsus
hac potuisse. Id qvod in Vestrà
ollaudo. Nondum Vobis pro
m, non difficulter instimulabar.
quamobrem amem & colam,
a, qvin immò Promotoris etiam
qvales Vos veneror, *Friedericò*
os & colam, impellit. Nempe in
I, vinculum, non amicitia qvi
Vobis, KOFERE & WER
mbinatus. Tantæ causæ omnes,
rofessionem potuerint. Ergò
vobis debitum profitear! Por
sim amatum iri. Ita valete! &

